

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 17.1.2018
COM(2018) 24 final

ANNEX

PRILOGA

k

predlogu za priporočilo Sveta

o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje

{SWD(2018) 14 final}

PRILOGA
KLJUČNE KOMPETENCE ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE
EVROPSKI REFERENČNI OKVIR

Ozadje in cilji

Vsakdo ima pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko ohrani in pridobi znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela.

Vsakdo ima pravico do hitre in prilagojene pomoči za izboljšanje možnosti za zaposlitev ali samozaposlitev. To vključuje pravico do podpore za iskanje zaposlitve, usposabljanje in prekvalifikacijo.

Ta načela so opredeljena v evropskem stebru socialnih pravic.

V hitro spreminjajočem se in tesno povezanem svetu bo vsakdo potreboval širok nabor spretnosti in kompetenc ter jih moral razvijati skozi vse življenje. S ključnimi kompetencami, kakor so opredeljene v tem referenčnem okviru, se želi postaviti temelje za doseganje enakopravnejših in bolj demokratičnih družb. Te ključne kompetence so odziv na potrebo po vključujoči in trajnostni rasti, socialni koheziji in nadaljnjem razvoju demokratične kulture.

Glavni cilji referenčnega okvira so:

- a) določiti in opredeliti ključne kompetence, ki so potrebne za zaposljivost, osebnostno izpolnitev, aktivno državljanstvo in socialno vključevanje;
- b) zagotoviti evropsko referenčno orodje za oblikovalce politik, ponudnike izobraževanja in usposabljanja, delodajalce, izobraževalni kader ter same učence;
- c) podpirati prizadevanja na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni za spodbujanje razvoja kompetenc v okviru vseživljenjskega učenja.

Ključne kompetence

V tem priporočilu so kompetence opredeljene kot kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, pri čemer:

- a) znanje sestavljajo dejstva in podatki, koncepti, zamisli in teorije, ki so že uveljavljeni in podpirajo razumevanje določenega področja ali teme;
- b) so spretnosti opredeljene kot sposobnost in zmožnost izvajanja postopkov ter uporabe obstoječega znanja za doseganje rezultatov;
- c) odnosi opisujejo pripravljenost in miselnost, s katerim posameznik deluje ali se odziva na zamisli, osebe ali okoliščine.

Ključne kompetence so tiste, ki jih vsi posamezniki potrebujejo za osebnostno izpolnitev in razvoj, zaposljivost, socialno vključenost in aktivno državljanstvo. Razvijajo se v okviru vseživljenjskega učenja, od zgodnjega otroštva skozi celotno odraslo dobo, in sicer s formalnim, neformalnim in priložnostnim učenjem.

Vse ključne kompetence veljajo za enako pomembne, saj vsaka od njih prispeva k uspešnemu življenju v družbi. Lahko se uporabljajo v številnih različnih okoliščinah in kombinacijah. Prekrivajo se in povezujejo: bistveni vidiki enega področja podpirajo kompetenco na drugem. Spretnosti, kot so kritično mišljenje, reševanje problemov, timsko delo, sporazumevalne in pogajalske spretnosti, analitične spretnosti, ustvarjalnost in medkulturne spretnosti, so del vseh ključnih kompetenc.

- Referenčni okvir določa osem ključnih kompetenc:

- pismenost,
- jezikovna kompetenca,
- matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca,
- digitalna kompetenca,
- osebnostna, socialna in učna kompetenca,
- državljanska kompetenca,
- podjetnostna kompetenca,
- kulturna zavest in izražanje.

1. Pismenost

Pismenost je sposobnost prepoznati, razumeti, izraziti, ustvariti in razlagati koncepte, čustva, dejstva in mnenja v ustni in pisni obliki z uporabo vizualnega, zvočnega in digitalnega gradiva na vseh področjih in v vseh okoliščinah. Pomeni sposobnost uspešnega sporazumevanja in povezovanja z drugimi na ustrezen in ustvarjalen način.

Razvoj pismenosti je temelj za nadaljnje učenje in nadaljnjo jezikovno interakcijo. Odvisno od okoliščin se lahko pismenost razvije v maternem jeziku, jeziku šolanja in/ali uradnem jeziku države ali regije.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Pismenost vključuje sposobnost branja in pisanja ter dobrega razumevanja pisnih informacij. Posameznik mora poznati besednjak, imeti funkcionalno znanje slovnice in poznati funkcije jezika. Vključuje ozaveščenost o glavnih vrstah verbalne interakcije, različnih literarnih in neliterarnih besedil ter glavnih značilnostih različnih slogov in registrov jezika.

Posamezniki bi se morali biti sposobni ustno in pisno sporazumevati v različnih okoliščinah ter spremljati in prilagajati lastno sporazumevanje zahtevam danih okoliščin. Ta kompetenca vključuje tudi sposobnost razlikovanja in uporabe različnih vrst virov, iskanja, zbiranja in obdelave informacij, uporabe pripomočkov ter oblikovanja in izražanja lastnih ustnih in pisnih argumentov na prepričljiv način, ki ustreza okoliščinam.

Pozitiven odnos do pismenosti vključuje pripravljenost za kritičen in konstruktiven dialog, razumevanje estetskih lastnosti ter zanimanje za interakcijo z drugimi. To pomeni tudi ozaveščenost o vplivu jezika na druge in potrebo po razumevanju in uporabi jezika na pozitiven in družbeno odgovoren način.

2. Jezikovna kompetenca

Ta kompetenca določa sposobnost ustrezne uporabe različnih jezikov za učinkovito sporazumevanje. Zanje na splošno veljajo iste glavne razsežnosti spretnosti kot za pismenost: temelji na sposobnosti razumevanja, izražanja in razlage konceptov, misli, čustev, dejstev in mnenj tako v ustni kot pisni obliki (poslušanje, govor, branje in pisanje) v različnih ustreznih socialnih in kulturnih okoliščinah v skladu z željami ali potrebami posameznika. Če je ustrezno, lahko vključuje ohranjanje in nadaljnji razvoj kompetence maternega jezika.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Ta kompetenca zahteva poznavanje besednjaka in funkcionalno znanje slovnice različnih jezikov ter ozaveščenost o glavnih vrstah verbalne interakcije in registrov jezika. Pomembni so poznavanje socialnih dogovorov, kulturni vidik in spremenljivost jezikov.

Bistvene spretnosti za to kompetenco so sposobnost razumevanja govornih sporočil, začenjanja, nadaljevanja in sklepanja pogovorov ter branja, razumevanja in pisanja besedil na različnih ravneh znanja v različnih jezikih, v skladu s potrebami posameznika. Posamezniki bi morali biti sposobni ustrezno uporabljati orodja ter se jezikov formalno, neformalno in priložnostno učiti vse življenje.

Pozitiven odnos vključuje spoštovanje kulturne raznovrstnosti, zanimanje in radovednost za različne jezike ter medkulturno sporazumevanje. Prav tako vključuje spoštovanje jezikovnega profila vsakega posameznika, tudi spoštovanje maternega jezika pripadnikov manjšin in/ali oseb z migrantskim ozadjem.

3. Matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca

A. Matematična kompetenca je sposobnost usvojitve in uporabe matematičnega mišljenja za reševanje raznovrstnih težav v vsakdanjem življenju. To je nadgradnja računske pismenosti, in sicer sta poleg znanja poudarjena postopek in dejavnost. Matematična kompetenca v različnem obsegu vključuje sposobnost in pripravljenost za uporabo matematičnih načinov mišljenja (logično in prostorsko mišljenje) ter predstavljanja (formule, modeli, konstrukcije, grafiki in razpredelnice).

B. Naravoslovna kompetenca se nanaša na sposobnost in pripravljenost za uporabo znanja in metodologije, s katerima se razlaga narava, za postavljanje vprašanj in sklepanje na podlagi dokazov. Tehniška in inženirska kompetenca pomenita uporabo navedenega znanja in metodologije v odziv na zaznane človekove želje ali potrebe. Naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca vključujejo razumevanje sprememb, ki jih povzroča človekova dejavnost, in odgovornosti posameznega državljana.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

A. Potrebno znanje matematike vključuje temeljito poznavanje števil, merskih enot in struktur, osnovnih operacij in osnovnih matematičnih predstavitev, razumevanje matematičnih izrazov in pojmov ter ozaveščenost o vprašanih, na katera lahko matematika ponudi odgovor.

Posameznik bi moral biti sposoben uporabljati temeljna matematična načela in postopke v vsakodnevnih okoliščinah doma in v službi (npr. finančne spretnosti) ter slediti nizu argumentov in ga ocenjevati. Sposoben bi moral biti matematično misliti, razumeti matematične dokaze, se sporazumevati v matematičnem jeziku in uporabljati ustrezne pripomočke, vključno s statističnimi podatki in grafiki.

Pozitiven odnos do matematike temelji na spoštovanju resnice in pripravljenosti za iskanje razlogov ter za ocenjevanje njihove veljavnosti.

B. V naravoslovju, tehniki in inženirstvu bistveno znanje sestavljajo osnovna načela narave, temeljni znanstveni koncepti, teorije, načela in metode, tehnika, tehnološki proizvodi in postopki ter razumevanje vpliva naravoslovja, tehnike, inženirstva in človekove dejavnosti na splošno na naravo. Te kompetence bi morale posameznikom omogočiti boljše razumevanje napredka, omejitev in tveganj znanstvenih teorij, uporab ter tehnologij v družbah nasploh (pri sprejemanju odločitev, vrednotah, moralnih vprašanjih, kulturi itd.).

Spretnosti vključujejo razumevanje znanosti kot postopka za raziskovanje narave s kontroliranimi eksperimenti, sposobnost uporabe tehnoloških orodij in strojev ter znanstvenih podatkov in ravnanja z njimi za doseganje cilja ali odločanja ali sklepanja na podlagi dokazov ter pripravljenost ovreči lastna prepričanja, kadar so v nasprotju z novimi izkustvenimi ugotovitvami. Posamezniki bi morali biti sposobni prepoznati bistvene značilnosti znanstvenega raziskovanja ter posredovati sklepe in razloge, ki so do njih privedli.

Kompetenca vključuje odnos kritične presoje in radovednosti, upoštevanje etičnih vprašanj ter spoštovanje varnosti in okoljske trajnosti, zlasti glede znanstvenega in tehnološkega napredka v odnosu do samega sebe, družine, skupnosti in globalnih vprašanj.

4. Digitalna kompetenca

Digitalna kompetenca vključuje samozavestno, kritično in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij ter interakcijo z njimi pri učenju, delu in udeležbi v družbi. Vključuje informacijsko in podatkovno pismenost, sporazumevanje in sodelovanje, ustvarjanje digitalnih vsebin (tudi programiranje), varnost (tudi digitalno dobro počutje in kompetence v zvezi s kibernetsko varnostjo) in reševanje problemov.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Posamezniki bi morali razumeti, kako lahko digitalne tehnologije podprejo sporazumevanje, ustvarjalnost in inovativnost, ter se zavedati njihovih priložnosti, omejitev, vpliva in tveganj. Razumeti bi morali splošna načela, mehanizme in logiko, na katerih temeljijo razvijajoče se digitalne tehnologije, ter poznati osnovne funkcije in uporabo različnih naprav, programske opreme in mrež. Posamezniki bi morali kritično pristopati k veljavnosti, zanesljivosti in učinku informacij in podatkov, ki so na voljo prek digitalnih sredstev, ter se zavedati pravnih in etičnih načel pri uporabi digitalnih tehnologij.

Posamezniki bi morali biti sposobni uporabiti digitalne tehnologije za svoje aktivno državljanstvo in socialno vključevanje, sodelovanje z drugimi in ustvarjalnost za osebne, socialne ali poslovne cilje. Spretnosti vključujejo sposobnost uporabe digitalnih vsebin, dostopanja do njih ter njihovega filtriranja, ocenjevanja, ustvarjanja, programiranja in razširjanja. Posamezniki bi morali biti sposobni upravljati in ščititi informacije, vsebine, podatke in digitalne identitete ter prepoznati in učinkovito uporabljati programsko opremo, naprave, umetno inteligenco ali robote.

Uporaba digitalnih tehnologij in vsebin zahteva premišljen in kritičen, a radoveden, odprt in napreden odnos do njihovega razvoja. Prav tako zahteva etičen, varen in odgovoren pristop k uporabi teh orodij.

5. Osebnostna, socialna in učna kompetenca

Osebnostna, socialna in učna kompetenca je sposobnost razmisleka o sebi, učinkovitega upravljanja časa in informacij, konstruktivnega sodelovanja z drugimi, odpornosti ter upravljanja svojega učenja in kariere. Vključuje sposobnost soočanja z negotovostjo in kompleksnostjo, učenja učenja, podpore svojemu fizičnemu in čustvenemu dobremu počutju, empatije in obvladovanja sporov.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Za uspešne medosebne odnose in socialno udeležbo je bistveno razumeti splošno sprejeta pravila obnašanja in sporazumevanja v različnih družbah in okoljih. Osebnostna, socialna in učna kompetenca zahteva tudi poznavanje elementov zdravega duha, telesa in življenjskega sloga. Posameznik bi moral poznati učne strategije, ki mu najbolj ustrezajo, svoje potrebe po razvoju kompetenc in različne načine za razvoj kompetenc ter iskanje priložnosti za izobraževanje in usposabljanje ter karierni priložnosti in usmerjanje ali podporo, ki sta na voljo.

Spretnosti vključujejo sposobnost prepoznati svoje zmožnosti, se osredotočiti, soočiti s kompleksnostjo, kritično misliti in odločati. To vključuje sposobnost učenja in dela v sodelovanju z drugimi in samostojno ter organiziranja in vztrajanja pri učenju, ocenjevanja in deljenja tega učenja, po potrebi iskanja podpore in učinkovitega upravljanja svoje kariere ter socialnih interakcij. Posamezniki bi morali biti odporni in sposobni soočanja z negotovostjo in

stresom. Morali bi biti sposobni konstruktivnega sporazumevanja v različnih okoljih, sodelovanja v skupinah in pogajanja. To vključuje izkazovanje strpnosti, izražanje in razumevanje različnih stališč ter sposobnost vlivanja zaupanja in empatije.

Ta kompetenca temelji na pozitivnem odnosu do lastnega osebnostnega, socialnega in fizičnega dobrega počutja ter učenja vse življenje. Temelji na sodelovanju, samozavesti in integriteti. To vključuje spoštovanje drugih in pripravljenost na premagovanje predsodkov ter sklepanje kompromisov. Posamezniki bi morali biti sposobni opredeliti in določiti cilje, se motivirati ter razviti odpornost in samozavest za uspešno učenje vse življenje. V reševanje problemov usmerjen odnos podpira učenje in posameznikovo sposobnost premagovati ovire in obvladovati spremembe. Vključuje željo po uporabi predhodno pridobljenega znanja in življenjskih izkušenj ter radovednost, ki posameznika spodbudi k iskanju priložnosti za učenje ter razvoj v različnih življenjskih okoliščinah.

6. Državljska kompetenca

Državljska kompetenca je sposobnost ravnanja kot odgovoren državljan in polne udeležbe v državljanskem in socialnem življenju na podlagi razumevanja socialnih, gospodarskih ter političnih konceptov in struktur, razvoja dogodkov v svetu ter trajnostnega razvoja.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Državljska kompetenca temelji na poznavanju osnovnih konceptov v zvezi s posamezniki, skupinami, delovnimi organizacijami, družbo, gospodarstvom in kulturo. To vključuje razumevanje skupnih evropskih vrednot iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji in Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Vključuje poznavanje sodobnih dogodkov ter kritično razumevanje glavnih dogodkov v nacionalni, evropski in svetovni zgodovini. Poleg tega vključuje ozaveščenost o ciljih, vrednotah in politikah socialnih in političnih gibanj ter trajnostnih sistemov, zlasti glede podnebnih in demografskih sprememb na svetovni ravni ter njihovih vzrokov. Bistvena sta poznavanje evropskega povezovanja ter zavedanje raznolikosti in kulturnih identitet v Evropi in svetu. To vključuje razumevanje večkulturnih in družbenogospodarskih razsežnosti evropskih družb ter prispevka nacionalne kulturne identitete evropski.

Spretnosti državljanske kompetence so povezane s sposobnostjo učinkovitega sodelovanja z drugimi v skupnem ali javnem interesu, vključno s trajnostnim razvojem družbe. To vključuje kritično mišljenje in konstruktivno udeležbo v dejavnostih skupnosti ter odločanje na vseh ravneh – od lokalne in nacionalne do evropske in mednarodne. To vključuje tudi sposobnost dostopanja, kritičnega razumevanja in interakcije s tradicionalnimi in novimi oblikami medijev.

Podlaga za odgovoren in konstruktiven odnos je spoštovanje človekovih pravic kot temelja demokracije. Konstruktivna udeležba vključuje pripravljenost na udeležbo v demokratičnem odločanju na vseh ravneh in v državljanskih dejavnostih. Vključuje podporo družbeni in kulturni raznolikosti, enakosti spolov in socialni koheziji, pripravljenost spoštovati zasebnost drugih ter prevzemanje odgovornosti za okolje. Zanimanje za politična in družbenogospodarska gibanja in medkulturno sporazumevanje je potrebno za pripravljenost na premagovanje predsodkov in sklepanje kompromisov, ko je to potrebno, in za zagotavljanje socialne pravičnosti in poštenosti.

7. Podjetnostna kompetenca

Podjetnostna kompetenca pomeni zmožnost izkoriščanja priložnosti in uresničevanja zamisli ter pretvarjanja teh priložnosti in zamisli v vrednost za druge. Temelji na ustvarjalnosti, kritičnem mišljenju in reševanju problemov, dajanju pobud in vztrajnosti ter sposobnosti za sodelovanje pri načrtovanju in vodenju projektov s kulturno, socialno ali poslovno vrednostjo.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Podjetnostna kompetenca zahteva zavedanje, da obstajajo različne okoliščine in priložnosti za udeležanje zamisli z osebnimi, socialnimi in poklicnimi dejavnostmi, ter razumevanje njihovega nastanka. Posamezniki bi morali poznati in razumeti pristope k načrtovanju in vodenju projektov, kar vključuje tako postopke kot vire. Morali bi razumeti ekonomijo ter družbene in gospodarske priložnosti in izzive, s katerimi se sooča delodajalec, organizacija ali družba. Zavedati bi se morali tudi etičnih načel ter lastnih prednosti in slabosti.

Podjetniške spretnosti temeljijo na ustvarjalnosti, ki vključuje domišljijo, strateško mišljenje in reševanje problemov, ter kritičnem in konstruktivnem razmisleku v razvijajočih se ustvarjalnih procesih in inovativnosti. Vključujejo sposobnost delovanja posamično ali sodelovanja v skupinah, mobilizacije virov (ljudi in stvari) ter vzdrževanja dejavnosti. To vključuje sposobnost sprejemanja finančnih odločitev glede stroškov in vrednosti. Bistvena je sposobnost učinkovitega sporazumevanja in pogajanja z drugimi in soočanja z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem v okviru sprejemanja informiranih odločitev.

Za podjetnostni odnos so značilni samoiniciativnost in aktivnost, proaktivnost, pogled v prihodnost, pogum in vztrajnost pri doseganju ciljev. Vključuje željo po motiviranju drugih in vrednotenju njihovih zamisli, empatijo ter skrb za ljudi in svet ter sprejemanje odgovornosti z etičnim pristopom v celotnem procesu.

8. Kulturna zavest in izražanje

Kompetenca kulturne zavesti in izražanja vključuje razumevanje in spoštovanje načinov ustvarjalnega izražanja ter sporočanja zamisli in pomena v različnih kulturah ter z različnimi vrstami umetniških in drugih kulturnih oblik. Vključuje zavzetost za razumevanje, razvoj in izražanje lastnih zamisli ter občutka mesta ali vloge v družbi na različne načine in v različnih okoliščinah.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Ta kompetenca zahteva poznavanje lokalnih, nacionalnih, evropskih in svetovnih kultur ter načinov izražanja, vključno z njihovimi jeziki, dediščino in tradicijami, in kulturnih proizvodov ter razumevanje morebitnega medsebojnega vpliva teh načinov izražanja in zamisli posameznika. Vključuje razumevanje različnih načinov sporočanja zamisli med ustvarjalcem, udeležencem in občinstvom v pisnih, tiskanih in digitalnih besedilih, gledališču, filmu, plesu, igrah, umetnosti in oblikovanju, glasbi, običajih in arhitekturi ter hibridnih oblikah. Zahteva razumevanje lastne razvijajoče se identitete v svetu kulturne raznolikosti ter kako lahko umetnost in druge kulturne oblike izražajo pogled na svet in ga oblikujejo.

Spretnosti vključujejo sposobnost izražanja in razlage figurativnih in abstraktnih zamisli, izkušenj in čustev z empatijo, in sicer v vrsti umetnosti in drugih kulturnih oblikah. Spretnosti vključujejo tudi sposobnost prepoznati in izkoristiti priložnosti za osebnostno, socialno in poslovno vrednost skozi umetnost in druge kulturne oblike ter sposobnost sodelovanja v ustvarjalnem procesu, tako posamično kot skupaj.

Pomembno je biti odprt za raznolikost kulturnega izražanja in to raznolikost spoštovati ter imeti etičen in odgovoren pristop k intelektualni in kulturni lastnini. Pozitiven odnos vključuje tudi zanimanje za svet, odprtost za nove možnosti in pripravljenost za sodelovanje v kulturnih izkušnjah.

9. Podpiranje razvoja ključnih kompetenc

Ključne kompetence so dinamična kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, ki jih učenec potrebuje za svoj razvoj skozi vse življenje od zgodnjega otroštva dalje. Visokokakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje vsem nudijo priložnosti za

razvoj ključnih kompetenc; v kompetence usmerjeni pristopi se torej lahko uporabljajo v vseh kontekstih izobraževanja, usposabljanja in učenja skozi vse življenje.

Pri podpori v kompetence usmerjenemu izobraževanju, usposabljanju in učenju v okviru vseživljenjskega učenja so bili ugotovljeni trije izzivi: uporaba različnih učnih pristopov in kontekstov, podpora učiteljem in drugemu izobraževalnemu kadru ter ocenjevanje in vrednotenje razvoja kompetenc. Za reševanje navedenih izzivov obstajajo dobre prakse:

a. različni učni pristopi in konteksti:

- (a) učenje lahko obogatijo meddisciplinarno učenje, partnerstva med različnimi ravni izobraževanja, akterji usposabljanja in učenja, tudi s trga dela, ter koncepti, kot so pristopi, ki zajemajo celo šolo, s poudarkom na sodelovalnem poučevanju in učenju, aktivni udeležbi in odločanju učencev. Za učinkovit razvoj kompetenc pa so lahko ključni medsektorsko sodelovanje med institucijami za izobraževanje in usposabljanje ter zunanjimi akterji s področja industrije, umetnosti, športa in mladine, visokošolskih ali raziskovalnih ustanov;
- (b) pridobivanje osnovnih spretnosti in širši razvoj kompetenc se lahko spodbujata s sistematičnim dopolnjevanjem akademskega učenja z družbenim in čustvenim učenjem, umetnostjo ter športom. Krepitev osebnostnih, socialnih in učnih kompetenc od zgodnjega otroštva lahko predstavlja temelj za razvoj osnovnih spretnosti;
- (c) metodologije učenja, kot so raziskovalno, projektno in kombinirano učenje ter učenje skozi umetnost in igro, lahko povečajo motivacijo in zavzetost. Enako lahko izkustveno učenje, učenje skozi delo in znanstvene metode v naravoslovju, tehniki, inženirstvu in matematiki spodbujajo razvoj številnih kompetenc;
- (d) učence, izobraževalni kader in ponudnike izobraževanja ali usposabljanja bi se lahko spodbujalo k uporabi digitalnih tehnologij za izboljšanje učenja in podporo razvoju digitalne kompetence. Na primer z udeležbo v pobudah Unije, kot je evropski teden programiranja¹. Uporaba orodij za samoocenjevanje, kot je SELFIE², bi lahko izboljšala digitalne zmožnosti ponudnikov izobraževanja, usposabljanja in učenja;
- (e) posebej koristne za mlade, pa tudi za odrasle in učitelje, bi lahko bile določene priložnosti za podjetniške izkušnje, kot so minipodjetja, pripravništva v podjetjih ali obiski podjetnikov na institucijah za izobraževanje in usposabljanje. Mladi bi lahko imeli priložnost, da v obdobju primarnega ali sekundarnega izobraževanja pridobijo vsaj eno podjetniško izkušnjo. Partnerstva med šolami in industrijo ter platforme na lokalni ravni zlasti na podeželju so lahko ključni akterji pri širjenju podjetnostne izobrazbe. Ustrezno usposabljanje in podpora za učitelje in vodstvene delavce bi lahko bila ključna za ustvarjanje trajnega napredka in vodenja;

¹ Evropski teden programiranja, <http://codeweek.eu/>

² Orodje za samoocenjevanje digitalne zmožljivosti (SELFIE), <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg/selfie-tool>, ali HEInnovate, <https://heinnovate.eu/>.

- (f) jezikovna kompetenca se lahko razvija s tesnim sodelovanjem z izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem v tujini, mobilnostjo izobraževalnega kadra in učencev ali uporabo eTwinninga, EPALE in/ali drugih podobnih spletnih portalov;
- (g) mladi in odrasli, prikrajšani zaradi svojega socialno-ekonomskega položaja ali migrantskega ozadja ali ki imajo posebne izobraževalne potrebe, bi lahko dobili ustrezno podporo v vključujočem okolju in tako uresničili svoj izobrazbeni potencial. Tako podporo bi lahko predstavljala jezikovna, akademska ali čustvena podpora, medsebojni kovčing, obšolske dejavnosti, karierna orientacija ali materialna podpora;
- (h) sodelovanje med izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem na vseh ravneh je lahko ključno za izboljšanje neprekinjenosti razvoja kompetenc učencev skozi življenje in razvoj inovativnih učnih pristopov;
- (i) sodelovanje med izobraževanjem in usposabljanjem ter neizobraževalnimi partnerji v lokalnih skupnostih in delodajalci skupaj s formalnim in neformalnim učenjem podpira razvoj kompetenc in lahko olajša prehod iz izobraževanja v zaposlitev;

b. podpora izobraževalnemu kadru:

- (a) vključitev v kompetence usmerjenih pristopov k izobraževanju, usposabljanju in učenju v začetno izobraževanje in stalni strokovni razvoj lahko izobraževalnemu kadru pomaga spremeniti poučevanje in učenje v njihovih okoljih ter ga usposobiti za izvajanje pristopa;
- (b) izobraževalni kader bi lahko podprli s pripravo v kompetence usmerjenih pristopov v njihovih specifičnih kontekstih z izmenjavami osebja in medsebojnim učenjem, kar bi omogočilo fleksibilnost in samostojnost pri organizaciji učenja z mrežami, sodelovanjem in izkustvenimi skupnostmi;
- (c) izobraževalnemu kadru bi lahko nudili pomoč pri ustvarjanju inovativnih praks, sodelovanju v raziskavah in ustrezni uporabi novih tehnologij pri v kompetence usmerjenih pristopih k poučevanju in učenju;
- (d) izobraževalnemu kadru bi lahko nudili usmerjanje in dostop do strokovnih centrov, ustrezna orodja in gradivo pa lahko obogatijo metode in prakse poučevanja in učenja;

c. ocenjevanje in vrednotenje razvoja kompetenc:

- (a) opisi ključnih kompetenc bi se lahko pretvorili v okvire za učne izide, ki bi jih lahko lahko dopolnjevala ustrezna orodja za diagnostično, formativno in sumativno ocenjevanje in vrednotenje na ustreznih ravneh³;

³ Npr. skupni evropski referenčni okvir za jezike, okvir digitalne kompetence, okvir podjetnostne kompetence pa tudi opisi kompetenc PISA nudijo podporno gradivo za ocenjevanje kompetenc.

- (b) zlasti digitalne tehnologije bi lahko prispevale k zajemanju različnih razsežnosti napredka učencev, vključno s podjetnostnim učenjem;
- (c) pripravili bi lahko različne pristope k ocenjevanju ključnih kompetenc v neformalnem in priložnostnem učenju, vključno s povezanimi dejavnostmi delodajalcev, svetovalcev in socialnih partnerjev. Ti bi morali biti na voljo vsem, zlasti pa nizko usposobljenim posameznikom, ki bi jih podprli pri napredovanju v nadaljnje učenje;
- (d) vrednotenje učnih izidov, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem, bi se lahko razširilo in postalo trdnejše v skladu s priporočilom Sveta o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja, vključno z različnimi postopki vrednotenja in uporabe orodij, kot sta Europass in Youthpass.